

03 NOV 2014

KIRKELIG UTDANNINGSSENTER I NORD

Det kongelige kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
NO-0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.: 2014/1744 SLA004/900

Dato: 31.10.2014

HØRINGSSVAR: STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - ET TYDELIG SKILLE.**Innledning**

Kirkelig utdanningscenter i nord /Girkolaš Oahpahusguovddáš Davvin (KUN) takker for muligheten til å gi høringssvar til departementets høringsnotat *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*. I hovedsak ser KUN høringsnotatet som en oppfølging av Kirkemøtets vedtak fra april 2013, KM 5/13. KUN synes at høringsnotatet legger et godt grunnlag for det videre arbeidet med å skape nye relasjoner mellom staten og Den norske kirke. Høringsnotatet framstår som oversiktlig, det har en forståelig form, og forslagene virker godt begrunnet. KUN støtter hovedforslaget om at Den norske kirke får rettslig handleevne på sentralt nivå og at prestatjenesten og virksomheten knyttet til de sentrale og regionale kirkelige råd utskilles fra staten og ikke lenger forstås som statlig virksomhet.

KUN er tilfreds med at spørsmålet om praktisk-teologisk utdanning og kvalifikasjonskrav for å bli prest er lagt til egen høring (5.2.3.).

Det er ikke naturlig at KUN kommenterer alle forhold i høringsnotatet. Vi konsentrerer oss om enkelte punkter i høringen og er særlig opptatt av fire forhold:

1. KUN er opptatt av at fase 1 må være en kortvarig overgangsfase hvor ytterligere kirkelig selvstyre er målet.
2. Kirkelige tjenester må fortsatt være landsdekkende.
3. Det er avgjørende at lovendringene i første fase ikke vanskeliggjør Kirkemøtets vedtak om én arbeidsgiverlinje.
4. I en framtidig kirkelig struktur må presten framstå på linje med de andre vigslede arbeidsgruppene i Den norske kirke; diakon, kateket og kantor. Disse yrkene må sikres selvstendighet og stor grad av autonomi også i fortsettelsen.

KUN vektlegger midlertidigheten i fase 1

Det legges opp til en skrittvis utvikling av kirkeloven med en framtidig fase to innen kort tid hvor en rammelov skal gjøre det mulig med ytterligere indre selvstyre for Den norske kirke. Dette er et premiss som er viktig for KUN. Vi forstår det slik at mange av forslagene i høringsnotatet har midlertidig karakter, og må ses på som overgangsordninger. Spørsmålet om biskopenes og prestenes plass i den kirkelige organisasjon, kvalifikasjonskrav til prester, sokneinndeling og menighetstyper, klagenemnd, lærenemnd og lignende, er spørsmål som Den norske kirke som et selvstendig trossamfunn, i framtiden må avgjøre selv, jamfør FN's

”Erklæring om fjerning av alle former for diskriminering basert på religion eller tro”¹. Som utdanningsinstitusjon vil KUN vise til pkt. 6 i Erklæringen som sikrer trossamfunnet retten til *”å utdanne, utnevne, velge eller gi fullmakt til egnede ledere som blir utpekt etter de krav og kriterier som enhver religion eller tro setter”*².

Men for å bevare en rimelig kontinuitet i en overgangsfase, kan en forholdsvis omfattende kirkelov av midlertidig karakter forsvares. Det er åpenbart at for eksempel utdanningskrav til kirkelig ansatte, som KUN er særlig opptatt av, er noe Den norske kirke må bruke tid på å tenke gjennom, før en eventuelt endrer disse. Det er derfor viktig med kontinuitet. Men for KUN er det like åpenbart at dette til sjuende og sist er noe trossamfunnet Den norske kirke, selv må avgjøre på sikt. I en fase 2 vil det være aktuelt med en kortere rammelov som regulerer forholdet mellom staten og Den norske kirke, eventuelt at Den norske kirke omtales som en del av en samlet lov om tros- og livssynssamfunn.

Til tross for dette synes KUN at det ennå enkelte steder kan spores eksempler i notatet på gamle dagers kirkestyre, dvs. kongens anordningsmyndighet. KUN mener for eksempel at sokneinndelinger og sammenslutninger av sokn må avgjøres av Den norske kirke (på sentralt eller regionalt nivå), ikke av offentlige myndigheter også etter en fristilling av kirken, selv om dette berører det finansielle forholdet mellom kommune og kirkelig fellesting (jamfør s 46 og s 47). Vi er her uenige i høringsnotatet. En selvstendig kirke må kunne avgjøre såpass enkle organisatoriske spørsmål selv. Dette må derfor utredes videre.

Forholdet mellom sokn og kirkemøte

Det er ingen tvil om at å finne fram til en riktig balansegang mellom grunnenhetene sokn og kirkemøte er krevende. Departementet skriver i notatet at dette bør vurderes i en seinere fase (s 24). KUN er opptatt av soknets selvstendighet og myndighet. Likevel må ikke dette bety at soknet kan avgrense seg fra viktige beslutninger og forskrifter besluttet av en sentral demokratisk myndighet. I en så stor organisasjon som Den norske kirke, må det være en viss gjennomgående myndighetslinje. Samtidig er vi enige i Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) om at oppgavefordelingen mellom soknene og det sentrale myndighetsnivå ikke bør tas for gitt og at summen av forslag kan se ut til å svekke soknets stilling til fordel for et sentralt nivå.

En må ikke nå svekke alternativene for å oppnå en felles arbeidsgiverlinje i fase 2

Det er det nye sentrale rettssubjektet som midlertidig skal overta arbeidsgiveransvaret for nåværende statlig personell. KUN er en tverrfaglig utdanningsinstitusjon. Vi ser det som uhyre viktig at en nå ikke tar beslutninger som svekker mulighetene for fritt å vurdere ulike alternativ i en framtidig felles arbeidsgiverlinje for alt kirkelig personell på lokalplan. Kirkemøtets beslutning om en felles arbeidsgiver, er noe KUN støtter fullt ut. Det er også en viktig grunn til at KUN ikke støtter forslaget om å opprette klagenemnd og at KUN ønsker seg ett felles økonomiregelverk og felles regnskapsprinsipper for soknene og det nye rettssubjektet. Når det gjelder klagenemnd mener KUN at disiplinærvedtak gjøres av ansvarlig arbeidsgiver. Dette er situasjonen for soknets tilsatte og gjelder også bl.a. i kommuner og fylkeskommuner. Vi viser til KAs argumentasjon hvor en påpeker at ”...i forarbeidene til forvaltningsloven ble det for øvrig understreket at arbeidsmiljølovens bestemmelser i tilstrekkelig grad ivaretok hensynet til arbeidstakeren og dennes behov for rettsikkerhet. Her ble det også pekt på at et «dobbeltsporet» system med både egen klagerett/klageorgan og arbeidsmiljølovens bestemmelser gir et uryddig og uklart system for partene”³

¹ Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief 25. Nov 1981. <http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r055.htm>

² “To train, appoint, elect or designate by succession appropriate leaders called for by the requirements and standards of any religion or belief”. *ibid.*

³ Utkast/ momenter til KAs høringsuttalelse pr 1. okt. 2014.

Selv om kvalifikasjonskrav for prest skal opp i en egen høring, mener KUN at fastsettelsen av dette på sikt må gjøres av Kirkemøtet, slik at samme kirkelige myndighet avgjør kvalifikasjonskravene for prestedtjeneste, kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk (s 25), se § 24.

Presten

Høringsnotatet foreslår en ny bestemmelse i kirkeloven som sikrer soknet rett til å bli betjent av prest. KUN støtter dette og synes det er klokt å lovfeste soknets rett til prest. Det er med på å sikre en landsdekkende kirke. En slik bestemmelse i kirkeloven bekrefter både staten og kommunens plikt til å finansiere den lokale kirke. Men KUN synes at menighetsrådets medvirkning og involvering i prestedtjenesten kommer for lite fram. Et eksempel er trosopplæring: Menighetsrådet vedtar trosopplæringsplanen hvor presten har en sentral rolle. Dette må influere menighetsrådets medvirkning i utarbeidelse av utlysningstekster og i ansettelsen av prest.

Forslaget synes også for vagt når det gjelder omfanget av prestedtjenesten. KUN støtter Kirkevergelaget i Sør-Hålogaland sitt forslag til utvidelse av leddet i § 2:

Hvert sokn skal være betjent av prest i et omfang som sikrer soknets medlemmer mulighet for regelmessig gudstjenestefeiring, tilgang til kirkelige handlinger og nødvendig samordning med soknets virksomhet. Soknets organer har rett til medvirkning ved tilsetting av prest i eget sokn⁴.

Selv om det er klokt å bestemme noe av omfanget av prestedtjenesten i lovs form inn mot en fase to, og selv det i denne høringen dreier seg om overføring av det statlige kirkestyret, dvs. prestenes virksomhetsområde, er det et tankekors at bare prestens tjeneste defineres såpass eksplisitt. KUN stusser særlig over at ikke trosopplæring inngår i § 2. Dette er en mangel. Men KUN vil også påpeke det noe mangelfulle i at kirkemusikeren, diakonen og kateketens plass og virksomhet ikke hører inn under denne paragrafen. Høringsnotatet kan selvsagt ikke lastes for dette, all den stund en skal ta stilling til overføringen av det statlige kirkestyret. Men det illustrerer et dilemma som må løses i neste fase. Det sier noe om den svært uheldige todelingen av yrkesgrupper og virksomhetsområder i kirken: Ett sett virksomhet avgjort i lovs form av Stortinget, finansiert av Stortinget og underlagt Kirkemøtet, ett annet sett virksomhet underlagt Fellesrådet, finansiert av kommunen. Ulik grad av konkretisering av og forpliktelse på tjenestene er en konsekvens av denne forskjellen. En paragraf like konkret som § 15 om kommunenes økonomiske ansvar og hvilket nivå en forventer at diakoni, kateketikk og kirkemusikk skal være på i lokalmenigheten, finnes ikke. Dermed forskjellsbehandles de ulike vigslede stillingene. KUN frykter at den øvrige kirkelige tjenesten har for svak rettsstatus og at den kan bli skadelidende, f.eks. i distriktene, om Den norske kirke skulle få en svakere økonomi.

KUN forstår den vigslede tjenesten som en totalitet. De vigslede tjenestene er likestilte hvor presten har ikke en annen posisjon enn de andre, men hvor det er ulike funksjoner. For å samordne dette, må et stort arbeid gjøres i fase 2.

Det foreslås videre at prestedtjenesten «skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser». Det er ikke vanskelig å forstå intensjonen, men det virker litt lite prinsipielt at Stortinget skal være garantisten for dette i denne mellomfasen. Dette er biskopenes ansvar (jamfør ovenfor). Vi er også noe usikre på om det er klokt å vektlegge dette såpass sterkt i forhold til andre vigslede grupper i kirken. Vi er redde for at dette er med på å styrke forskjellen på de geistlige og de andre vigslede gruppene i kirken. En må kunne forutsette at alle vigslede ansatte skal ha en organisering og et innhold som samsvarer med ordinasjon eller vigslingens forutsetninger og forpliktelser. Dette må ikke misforstås i retning av at KUN ikke er opptatt av prestedtjenestens uavhengighet og nokså store

⁴ http://www.regjeringen.no/pages/38799344/Kirkevergelaget_i_Sor-Haalogaland.pdf lest 27.10.14

grad av autonomi. Dette er en fordel for kirken, det har en teologisk begrunnelse, og det er en motiverende kraft for mange prester. KUN mener at alle vigslede medarbeidere i kirken må ha en stor grad av autonomi i sin yrkesutøvelse og selvforståelse. Dette må komme tydelig fram i framtidige tjenesteordninger vedtatt av kirken og gjennom biskopens tilsynsansvar.

KUN støtter at bispetjenesten i bispedømmene avspeiles på en naturlig måte i loven slik at det ikke hefter seg tvil ved statens framtidige finansieringsansvar også for biskopene.

KUN er også enige i at biskopen og bispemøtet skal beholde sin selvstendighet og ikke underordnes Kirkerådet.

Mulighet for lokale forsøk og annen oppgavefordeling

I dette spørsmålet er KUN helt på linje med KAs Utkast til høringsuttalelse fra oktober 2014: "Høringsnotatet legger opp til at Kirkemøtet/Kirkerådet ikke kan delegere «lenger ned» enn til prostene. Dette innebærer at det vil være en sperre for å delegere f.eks. arbeidsgiverfunksjoner til soknets organer. Samtidig foreslås en ny bestemmelse om at soknets organer kan be bispedømmerådet om å ivareta oppgaver. Dette innebærer at det er en delegasjonssperre nedover, men fri adgang til bemyndigelse av oppgaver «oppover».

Konsekvensen av dette er bl.a. at det fortsatt ikke blir mulig å utprøve de mest etterspurte alternative måter å organisere Den norske kirke på. Særlig gjelder dette muligheten for å prøve ut felles arbeidsgiveransvar på fellesrådsnivå der f.eks. prosti og fellesrådsområde er sammenfallende, og som i lang tid har vært ønsket gjennomført mange steder i landet.

KA støtter høringsforslagets vektlegging av å opprettholde soknets rettslige selvstendighet. Vi gir derfor støtte til forslaget om en delegasjonssperre mellom Kirkemøtets myndighet og soknene. Dette understreker bl.a. at det ikke er noe generelt over- eller underordningsforhold mellom de to typer rettssubjektene. Vi ønsker imidlertid en lovregulering som åpner for utprøving av andre måter å løse oppgaver på mellom nivåene i Den norske kirke. Dette kan skje ved følgende tillegg til siste ledd i §§ 9, 14 og 23:

§ 9: Menighetsrådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av Kirkemøtet.

§ 14 Kirkelig fellesråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller av Kirkemøtet.

§ 23 Bispedømmerådet utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av menighetsråd eller kirkelig fellesråd"⁵

Pensjon

KUN opplever at en stor pensjonsrisiko blir overført til Den norske kirke ved at rammetilskuddet ikke vil bli korrigert pga. eventuelle endringer av pensjonskostnadene gjennom forslaget om at staten ved overføringstidspunktet for de statlige tilsatte beregner et tilskuddsbeløp som svarer til de kjente lønns- og pensjonskostnadene. KUN er ikke enig i at "Framtidige endringer i pensjonskostnadene som ikke er kjent ved utskillingstidspunktet – enten disse er til gunst eller ugunst for kirken – bør ikke korrigeres i statens framtidige tilskudd" (19.9.). Dette skaper unødig usikkerhet rundt finansieringen av Den norske kirke, og er ikke heldig for f.eks. rekruttering. Staten, ikke kirken, må ta ansvar for pensjonsforpliktelsene de årene ansatte har vært i staten.

For KUN

Stig Lægdene
rektor

⁵ Utkast/ momenter til KAs høringsuttalelse pr 1. okt. 2014.

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur